

HRVATSKA GLAGOLJICA

ГЛАГОЛЈИЦА
СЛОВИНА
СРЕДНОЈ ШКОЛИ
ИВАН ШВЕАР
У ИВАНИЦАМА
ГРАДУ

NOVOSTI - elektroničko mjesečno glasilo Društva prijatelja glagoljice
godište IV | broj 40 | ožujak 2019.

Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

U očekivanju proljeća koje je već u zraku, dočekali smo i 40. broj *Novosti*, a s radošću ćemo se osvrnuti na događanja proteklog mjeseca koja nam daju veliku nadu da i našoj glagoljici dolaze bolja vremena.

Osvrt na minule događaje

S obzirom na količinu glagoljaških zbivanja u prethodnome mjesecu, uz poznati meteorološki naziv *veljača-prevrtača* možemo mirne duše dodati i novi, ljepši: *veljača – glagoljača*. Da je ova veljača imala samo jedan jedini dan, 22.2., imali bismo dovoljno materijala za *Novosti*. Međutim, za zagrijavanje krećemo od početka mjeseca pa sve do velikog finala.

Prenosimo vijest koju je objavio etnolog i kulturni djelatnik, mr. sc. Livio Marijan. Iz nje doznajemo da je u Velom Ižu na otoku Ižu u siječnju, prigodom početka radova na jednoj staroj obiteljskoj kući, otkriven kameni nadvratnik (prag) s četiri glagoljska slova (Č H O D). To u brojčanoj vrijednosti znači godina 1685. Poznato je da su svećenici glagoljaši u Dalmaciji često na pragovima svojih obiteljskih kuća dali isklesati natpis s godinom izgradnje kuće. Nadvratnik je dug oko 2 metra, a visok oko 30 cm, od kamena kakav se vadio na otoku i koristio u gradnji kuća. Slova su prilično velika, oko 15 cm i pravilno isklesana uglatom glagoljicom. Vrata s nadvratnikom nalaze se u zidu unutar kuće koji je prije proširenja kuće, krajem 18. i poč. 19. st., bio zapravo vanjski zid s ulaznim vratima. Za ovaj se nadvratnik s glagoljicom znalo samo da postoji. To je zabilježio pokojni glagoljaš i veloiški župnik don Vladislav Cvitanović u svojim znanstvenim radovima o glagoljici na zadarskom području. Međutim, bio je prekriven žbukom i nitko ga nije vidio, a sada je prvi put otkriven.

Vlasnik kuće Davor Švorinić pristao je da se u dogovoru s mjesnim odborom i župnim uredom u Velom Ižu ovaj vrijedni kulturno-povijesni spomenik izvadi iz zida i preda Župnom uredu sv. Petra i Pavla u Velom Ižu. Tamo će se čuvati zajedno s drugim kamenim i pisanim glagoljskim spomenicima ovoga mjesta i tako biti dostupan javnosti.

Književnica i novinarka hrvatskog porijekla iz Buenos Airesa, Carmen Verlichak, objavila je dvije knjige: *Testimonios de dignidad* (Svjedočanstva dostojanstva, o kardinalu Stepincu) te prijevod poezije Drage Štambuka *El ruiseñor y la fortaleza* (Slavuj i tvrđava). U drugoj knjizi je naslov napisan glagoljicom. Njezina izdavačka kuća Krivodol Press ima kraticu napisanu glagoljičkim slovima.

Ugledni skladatelj i etnomuzikolog Živko Ključec, član DPG-a, darovao je knjižnici Društva nekoliko svojih knjiga pjesama s notnim tekstovima koje su ukrašene glagoljičkim sadržajima. Posebno je lijep kvadratni okvir s njegovim inicijalima latinicom i glagoljicom.

Dana 4. veljače predsjednik Društva prof. Žubrinić je u Srednjoj školi Ivan Švear u Ivanić Gradu održao predavanje *Hrvatska glagoljička baština u kontekstu europske kulture*. Nakon predavanja Obiteljski radio Ivanić s predavačem je snimio polusatni intervju.

Nekoliko dana kasnije, 11. veljače, održao je predavanje s istim nazivom u Gerontološkom centru Maksimir.

Hrvatski književnik, publicist i čuvar zavičajne baštine Petar Merčep predstavio je 11. veljače u Europskom domu u Zagrebu svoj roman *Glagoljaš*, sastavljen na osnovi stvarnih događaja i osoba. Radi se o romansiranom životopisu zaslužnog svećenika, don Vida Kovačevića. Roman je to koji na četiristotinjak stranica prati život i djelovanje don Vida u Radobilji, starohrvatskoj župi u Dalmatinskoj zagori, zapadno od Poljica. Upravo ove 2019. godine navršava se tristo godina od njegove smrti. Knjiga je nastala kako bi sva dobra koja je ovaj svećenik učinio u Radobilji ostala zapisana za buduće generacije i probudila želju za spoznajama o djelovanju glagoljaša, tih vrijednih svećenika i narodnih tribuna koji su živjeli i umirali sa svojim narodom i za svoj narod.

U srijedu, 13. veljače, u ulaznom prostoru Nadbiskupijskog pastoralnog instituta otvorena je izložba učeničkih radova nastalih u sklopu suradnje Društva i Hrvatskog državnog arhiva, kao i u radu ostalih glagoljaških središta. Sudjelovali su učenici šest osnovnih škola i svojim su radovima pokazali da je glagoljici, povezanoj s dječjom maštom i kreativnošću, samo nebo granica. Osim izvrsne suradnje s domaćinima, posebno treba istaknuti trud Jasenke Štimac, nastavnice povijesti u OŠ Dragutina Domjanića u Zagrebu i rizičarke Društva koja je odradila

najveći dio posla, od pozivanja i koordinacije s osnovnim školama oko dostave učeničkih radova do postavljanja i skidanja izloženih radova.

Datum 14. veljače nije posvećen samo obilježavanju Valentinova. Tu je i *Ćirilovo*. Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić predvodio je u Rimu proslavu Blagdana sv. Ćirila i Metoda koji se prema rimskome običaju slavi 14. veljače, na dan kada je 869. godine (prije 1150 godina!) sv. Ćiril, poznat i kao Konstantin Filozof, preminuo upravo u Vječnom Gradu. Sahranjen je u Rimu, u podzemnom dijelu bazilike sv. Klementa gdje se na spomen-ploči nalaze uklesana i glagoljička slova.

U prvoj polovici mjeseca obradovao nas je natpis nad ulazom u Turističku zajednicu na glavnom zagrebačkom trgu. Nije prošlo mnogo vremena od ideje članice Ravnateljstva DPG-a gđe Ivanke Koller Štefančić i prijedloga koji je Turističkoj zajednici grada Zagreba uputilo Društvo da se tamo uz natpise na mnogim svjetskim jezicima i pismima postavi i glagoljički natpis. Svakako veliku zahvalu za otvorenost prema našem prijedlogu i za brzinu njegove realizacije upućujemo gđi. Martini Bienenfeld, direktorici Turističke zajednice grada Zagreba.

U srijedu, 20. veljače u HKD-u *Napredak*, Bogovićeve 1 u Zagrebu, prof. Žubrić održao je predavanje *Hrvatska glagoljička baština u kontekstu europske kulture s posebnim osvrtom na BiH*. Poticaj za ovu tribinu dala je gđa Ana Rubić, članica DPG-a i Napretka. Posebno zanimanje izazvao je pretisak Hrvojeva misala koji je za tu prigodu predavač donio na svoje predavanje. Ranije toga dana imao je intervju za Radio Međugorje, a u povodu predstojećeg predavanja u *Napretku* i obilježavanja Dana hrvatske glagoljice i glagoljštva.

Društvo Krčana i prijatelja otoka Krka organiziralo je 21. veljače jednodnevni izlet u Rijeku, a *Krčanima* su se ovoga puta pridružili i *DPG-ovci*. Posjetili su Sveučilišnu knjižnicu i stalnu izložbu *Glagoljica* te izložbu fotografija posvećenih pokojnom akademiku Branku Fučiću. Naša *stara znanica*, voditeljica odnosa s javnošću Knjižnice mr. sc. Orietta Lubiana, dočekala je goste te vrlo lijepo i sadržajno predstavila obje izložbe. Nakon ručka uslijedio je posjet najstarijem hrvatskom marijanskom svetištu na Trsatu i povratak u Zagreb.

Sredinom mjeseca Hrvatski sabor proglasio je 22. veljače *Danom hrvatske glagoljice i glagoljštva* koji se prirodno nadovezuje na *Međunarodni dan materinskog jezika*. On se dan ranije, temeljem odluke UNESCO-a, obilježava u cijelome svijetu. I prije samog *Dana D*, glagoljica je postala vrućom temom.

Ministarstvo odgoja i obrazovanja odmah je reagiralo i poslalo poziv ravnateljima svih osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj da prigodno obilježe ove datume.

Na HTV-u je u emisiji *Dobro jutro, Hrvatska* prikazan desetominutni prilog pod nazivom *Naučite glagoljicu s HRT-om*. U njoj su gostovali prof. Siniša Reberski s Akademije likovnih umjetnosti, stručnjak za glagoljsku kaligrafiju i dr. sc. Željko Jozić, ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Emisiju možete pogledati na poveznici: <https://magazin.hrt.hr/487839/naucite-glagoljicu-s-hrt-om>.

Većernji list je čitateljima darovao knjižicu s objašnjenjima i uputama za čitanje i pisanje glagoljičkih slova. Autori su znanstvenici Staroslavenskoga instituta Ivan Botica i Sandra Požar. Korištena su slova koja je dizajnirao g. Frane Paro, profesor u miru na Akademiji likovnih umjetnosti. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje na stranici *Hrvatski u školi* (<http://hrvatski.hr/volim-glagoljicu/>) otvorio je novu rubriku *Volim glagoljicu*. U njoj se može naučiti čitati glagoljicu s pomoću igre pamtilice i kviza, pa čak i međusobno natjecati, a na stranici *Pišem glagoljicom* može se naučiti kako se pišu glagoljička slova.

Proglašenjem Dana hrvatske glagoljice i glagoljštva ispunila se želja svih ljubitelja glagoljice za priznavanjem upravo toga datuma kao spomena na dan kada je 1483. godine tiskana prva hrvatska knjiga – Misal po zakonu rimskoga dvora. Sličica u zaglavlju ovih *Novosti* prikazuje kolofon (završnu bilješku) hrvatskog prvotiska iz 1483. godine. U njemu je na zadnjoj stranici otisnuto: *Ljet Gospodnih 1483. miseca pervra dni 22. ti misali biše svršeni.*

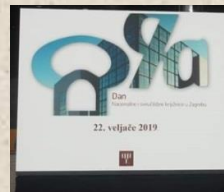
Društvo prijatelja glagoljice također je, nimalo slučajno, osnovano toga datuma 1993. godine. Od samog početka je ukazivalo na značenje nadnevka Misala iz 1483. godine kako bi se taj datum prikladno obilježavao na nacionalnoj razini u smislu dana hrvatske kulture. Ipak je trebalo proći četvrt stoljeća da ideja dođe do svoga ostvarenja. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje lani je pokrenuo službenu inicijativu da se 22. veljače proglasi Danom hrvatske glagoljice. U tome su ga podržali HAZU, Matica hrvatska, NSK, Staroslavenski institut i Društvo prijatelja glagoljice. A sada, kada je datumu 22. veljače i službeno priznata važnost, zanimanje za glagoljicu počelo je rasti kao lavina.

U Sveučilišnoj knjižnici – u dvorani izložbe *Glagoljica* u Rijeci u petak, 22. veljače predstavljena je iznimno vrijedna i zanimljiva novopronađena glagoljska listina iz 1539. godine. Predavanje je održao dr. sc. Željko Bistović iz Konzervatorskog odjela u Rijeci. Listinu je dao sastaviti Stjepan IV. Frankopan Ozaljski, posljednji Frankopan koji je u svojim rukama držao gospoštije u primorskim mjestima poput Bakra, Hreljina i Grobnika. Znakovito je da se on na ovoj listini sam potpisao i to glagoljicom.

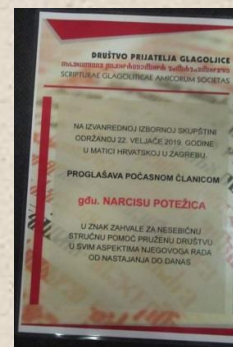

Isti taj datum obilježava se i kao Dan Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a prethodili su mu tradicionalni *Dani otvorenih vrata* kada je posjetiteljima omogućen obilazak Knjižnice pod stručnim vodstvom, upoznavanje s njezinim radom i sudjelovanje u prigodnim programima. Svečanost povodom Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice održana je u glavnom predvorju Knjižnice s početkom točno u podne. NSK je izradila virtualnu izložbu [Hrvatska glagoljica](#) koja nudi mrežni nastavak izložbe [Hrvatska glagoljica](#), održane od 6. studenoga do 15. prosinca 2018. godine. Između ostaloga, uručene su zahvalnice suradnicima na istoimenom projektu.

Staroslavenski institut se 22. veljače pretvorio u *Epicentar glagoljice*. Od 12 do 20 sati održan je Dan otvorenih vrata s bogatim i raznovrsnim programom. Posjetitelji su mogli prošetati gornjogradskom palačom Škrlec-Balbi u kojoj je smješten Institut, razgledati glagoljski lapidarij i vrijedne knjižnično-dokumentacijske zbirke, upoznati način digitalizacije glagoljske baštine i poslušati *predike* (predavanja) stručnjaka iz STIN-a. Mogli su pogledati panoje koji su bili izloženi u studenome prošle godine u bazilici sv. Marije Velike u Rimu prigodom održavanja izložbe *Bogu na svom jeziku* o liturgijskoj baštini Rimokatoličke Crkve na glagoljici, *besjediti* s popom glagoljašem i vidjeti virtualnu izložbu o Misalu kneza Novaka iz 1368. godine.

Dana 22. veljače Društvo prijatelja glagoljice imalo je svoj 26. rođendan, ali i godišnju skupštinu koja je održana u velikoj dvorani Matice hrvatske, nakon programa koji je ranije popodne imao Matičin Odjel za hrvatsko glagoljaštvo koji je pokrenula Biserka Draganić, bivša predsjednica DPG-a. Skupštinu DPG-a je dvjema pjesmama otvorio MPZ Baščina pod ravnanjem maestra Miroslava Salopeka. Sastavivši izvješće o radu za prethodnu godinu i sami članovi Ravnateljstva bili su iznenađeni količinom zblivanja, a i nazočni članovi su se uvjerali u obilje aktivnosti i programa koji se u Društvu i u vezi s njim odvijaju tijekom godine. Istaknut je trajni problem nedostatka prostora, barem za smještaj arhiva i biblioteke Društva. Večer smo završili ugodnim druženjem uz manju okrepu i želju da se članovi češće sastaju i međusobno upoznaju i povezuju.

Predavanje kojim su obilježeni *Dan materinskog jezika* i *Dan hrvatske glagoljice* održao je 22. veljače glagoljaš, etnolog mr. sc. Damir Kremenčić, dugogodišnji voditelj ljetnih škola glagoljice, jedan od osnivača Društva prijatelja glagoljice i bivši član MPZ-a *Baščina*. Uz projekciju fotografija snimljenih na istraživanjima, na predavanju su bili predstavljeni manje poznati ili potpuno nepoznati glagoljski natpisi – uklesani i oslikani u raznim crkvama od Zagreba preko Karlovca i ozaljskog područja, nekadašnjih glagoljskih krajeva, Dolenjske, Kranjske i Gorenjske pa sve do slovensko-talijanske granice, do Dovja. Skromni natpisi i oslici nastajali su od 15. do 20. stoljeća u tehnikama grafita i "službenih" natpisa crvenom bojom, a ima i nekoliko uklesanih. Autori slovenskih natpisa većinom su hrvatski svećenici glagoljaši. Predstoje daljnja istraživanja, npr. natpis u Dovju nije pročitao jer je jako oštećen.

Najava predstojećih događanja

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* pjevat će na glagoljaškoj misi u nedjelju, 3. ožujka, u 18 sati u crkvi sv. Franje Ksaverskoga, u Jandrićevoj 21 u Zagrebu. Izvest će misne napjeve iz Biograda n/M i okolice.

U sklopu redovnih mjesečnih tribina Društva u srijedu, 13. ožujka, u 19 sati u Dvorani II Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, Kaptol 29 a u Zagrebu, doc. dr. sc. Tomislav Galović s Filozofskog fakulteta u Zagrebu održat će predavanje pod nazivom *Pola stoljeća znanstvenoga rada. Franjevac i povjesničar umjetnosti Anđelko Badurina*. Ulaz je slobodan i svi ste dobrodošli.

Do idućeg broja srdačno vas pozdravlja Uredništvo *Novosti*, želeći Vam mir i dobro.

IMPRESSUM	ՀԻՄՆԻ ԴՐՄՈՒՄՆԻՎ Միրна Lipovac, urednica	ԳԼԳՈԼՅԱԿՆԵՐՆԵՐ Ալեն Milković, prof., lektor
ԾԵՐԿՆԵՐ	DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE E-adresa: drustvoprijateljglagoljice@gmail.com	ՍԵՆՏԵՐԱԿԱՆ ԴՐՄՈՒՄՆԻՎԻ ԳԼԳՈԼՅԱԿՆԵՐՆԵՐԻ ՎԵՍՏԻՆԵՐԻ ԱԼԵՆ ՄԻԼԿՈՎԻՇԻ ՎԵՐԿԻՆԵՐԻ ԱԼԵՆ ՄԻԼԿՈՎԻՇԻ Web adresa: http://www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mirna.html